

Innst. 309 S

(2011–2012)

Innstilling til Stortinget fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument nr. 12:12 (2007–2008)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Odd Einar Dørum og Gunnar Kvasshem om endringer i Grunnloven § 100 (om ytringsfrihet og religion)

Til Stortinget

Sammendrag

Ovennevnte grunnlovsforslag som er fremmet av Odd Einar Dørum og Gunnar Kvasshem, gjelder endringer i Grunnloven § 100.

Forslagsstillerne viser til at balansen mellom ytringsfrihet og krenkelser av personers integritet alltid vil være et tema for debatt. Ulike personer og samfunnsinteresser kan ha forskjellige interesser og vurderinger, alt etter den enkelte sak og situasjon.

Forslagsstillerne viser videre til at for et demokratisk samfunn er det av avgjørende betydning at ytringsfriheten er reell, og at maktpolitiske hensyn ikke kan brukes for å kvele fri debatt. Lovgivningen må ha sterkest vekt på dette hensyn, mens det mer bør være et spørsmål om samfunnets debattklima, takt og tone osv., hvordan man balanserer ytringsfriheten mot respekt for integritet og tro i det daglige og de enkelte tilfeller. Temaet er aktualisert i forbindelse med karikaturstriden, men har relevans langt ut over den.

Det er viktig at tro og livssyn kan framtre i det offentlige rom, og at samfunnet har stor grad av toleranse både for fremme av religiøse ytringer og for kritikk av religion. Alle har krav på respekt for sin overbevisning, men ingen personer eller overbevisninger kan påberope seg rett til å være fritatt for kritikk. Norsk rett må legge ytringsfriheten til grunn

som en viktigere verdi enn retten til ikke å bli krenket for sin tro.

I Venstres program for inneværende stortingsperiode heter det blant annet:

«Venstre ønsker å avskaffe blasfemiparagrafen, og endre Grunnloven slik at frimodige ytringer blir tillatt også når de omhandler religion.»

Det kan hevdes at dagens § 100 også sikrer dette, ved at religion kan defineres under «hvilken som helst anden Gjenstand». Etter forslagsstillerne syn er det imidlertid slik at religion er i en annen stilling enn mye annet – særpreget ved troens karakter, dens store personlige betydning for mange mennesker og dens evne til å bevege. Det er derfor viktig å tydeliggjøre at ytringsfriheten også omfatter retten til religionskritikk.

Under henvisning til dette fremmes forslaget om å legge til ordet «Religion» i Grunnloven § 100 tredje ledd første punktum.

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

«§ 100 tredje ledd første punktum skal lyde:

Frimodige Ytringer om Statsstyrelsen, Religion og hvilken som helst anden Gjenstand ere Enhver tilladte.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jette F. Christensen, Martin Kolberg og Marit Nybakk, fra Fremskrittspartiet, lederen Anders Anundsen, Ulf Erik Knudsen og Øyvind Vaksdal, fra Høyre, Per-Kristian Foss, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland, fra Senterpartiet, Per Olaf

Lundteigen, fra Kristelig Folkeparti, Geir Jørgen Bekkevold, og fra Venstre, Trine Skei Grande, viser til Dokument 16 (2011–2012) – rapport fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven som ble avgitt til Stortingets presidentskap 19. desember 2011. Utvalget har utredet og fremmet forslag til en begrenset revisjon av Grunnloven, med det formål å styrke menneskerettighetenes stilling i nasjonal rett ved å gi sentrale menneskerettigheter grunnlovs rang. Rapporten ligger for tiden til behandling i kontroll- og konstitusjonskomiteen.

I forbindelse med oppfølgingen av Menneskerettighetsutvalgets rapport, må det foretas en samlet vurdering av menneskerettighetenes plass i Grunnloven.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Venstre, anser det derfor som lite hensiktsmessig å realitetsbehandle det foreliggende forslaget i Dokument nr. 12:12 (2007–2008) om endringer i Grunnloven § 100 nå.

På denne bakgrunn vil flertallet anbefale at forslaget ikke bifalles.

Komiteens medlem fra Venstre deler komiteens syn på at det må foretas en samlet vurdering av menneskerettighetenes plass i Grunnloven, i forbindelse med oppfølgingen av Menneskerettighetsutvalgets rapport. Dette medlem mener likevel at det er viktig at grunnlovsforslagene som ble fremmet i forrige periode, og som omhandler menneskerettigheter, får en vanlig og grundig vurdering av komiteen og av Stortinget.

Dette medlem har en sterk tro på at debatt bringer samfunnet framover. Dette medlem mener vestlig sivilisasjonshistorie handler nettopp om ideer som møtes, ytres og som motsies.

Dette medlem mener religionskritikk er en naturlig og vesentlig del av ethvert demokratisk samfunn. Et samfunn som ikke har et kritisk blikk på sine religiøse organisasjoner risikerer, etter dette medlems syn, å gi økt makt til transsynthet og dogmatisme. Dette medlem mener religionsfriheten går hånd i hånd med retten til religionskritikk. Religions-

frihet må også innebære retten til å kritisere religiøse læresetninger, enten religionen er noen andres eller din egen. Religionsfrihet må innebære retten til ikke å ha noen religion, eller til å konstruere sitt eget, unike livssyn. Alt dette er umulig uten at religionskritikken gis vidt spillerom.

Dette medlem vil vise til at vi i det siste året har hatt en debatt om hvordan ytringsfriheten skal og kan brukes. Dette medlem er enig i at alle ytringer ikke er like verdifulle. Dette medlem mener imidlertid ikke at løsningen er å forby holdninger, ytringer eller religiøs praksis. Løsningen er, etter dette medlems syn, å legge aktivt til rette for at religionskritikk blir en selvsagt del av den offentlige debatten. Dette medlem er glad for at blasfemi-paragrafen er fjernet, og mener nå også retten til religionskritikk eksplisitt bør grunnlovsfestes som en del av § 100.

På denne bakgrunn vil dette medlem anbefale at forslaget i Dokument nr. 12:12 (2007–2008) bifalles.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Venstre:

Forslag 1

Dokument nr. 12:12 (2007–2008) – grunnlovsforslag fra Odd Einar Dørum og Gunnar Kvasheim om endringer i Grunnloven § 100 (om ytringsfrihet og religion) – bifalles.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råder Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 12:12 (2007–2008) om grunnlovsforslag fra Odd Einar Dørum og Gunnar Kvasheim om endringer i Grunnloven § 100 (om ytringsfrihet og religion) – bifalles ikke.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 22. mai 2012

Anders Anundsen

leder

Per-Kristian Foss

ordfører